

PIŠETA IN UREJUJETA:
Lojze Košorok
in Pavla Gruden

Kar po domače ...

Spominjam se še, ko je bil proglašen konec vojne. Na cestah so se objemali ljudje, ki se prej nikdar niso videli. Svet je bil ena družina. Vsi smo občutili isto veselje. Kadar nadčloveške sile pustošijo človeška bivališča in puščajo za seboj samo neizmerno žalost, človeštvo žaluje.

Clovek je že od vsega začetka vezan na zemljo, ker mu izdržava življenje, in kadar zemlja izpremeni svoj obraz nenadoma, človek še spozna resnico, ki ji ne bo ušel; preh in pepel je. Zemlja je maternica človeštva, njegov začetek in njegov konec je. Neguje mu dušo in telo. Osnovni temelj človeških bivališč je, oder zgodovine narodov, ogledalo civilizacij. Ziblka življenja in bivališče smrti, raj in pekel je zemlja.

Raj je kadar dobro obrodi. In inspiracija je za ustvarjanja umetnikov. Življenska sila je od katere se človeštvo poslavila celo življenje. In ko prihaja ura smrti, človek zapira oči upajoč, da bo še enkrat živel, ker je življenje na zemlji navzric trpljenju eno samo upanje, ena sama ljubezen. Zemlja mu je bila dana, da jo neguje, ne da ji zagospodari.

Clovek, ki je edino bitje, katero s svojim življenjem gospodari, se tudi skuša v borbi z zemljoi, kadar ga zajemejo poplave in požari, in čeprav z žrtvami, vendor zmaga, kers temi silami spopada že od pamтивeka.

Toda kadar se odpre zemljina notranjost mu zastane dih. Ni pripravljen na potres. Takrat spozna, da je tudi ta nepripravljenost ljubezen, ki nam po zakonu narave sledi in nas ščiti, kajti če bi človek moral neprenehoma živeti v pričakovanju na potres, bi sovražil zemljoi, prekljinjal življenje, bi ne poznal upanja, ne bi imel želja do napredka, ne bi se duhovno dvigal. Ne misil bi na bodočnost, ne upal bi v večnost.

Ker pa je vsako bivanje, razen Bivanja samega minljivo, vsaka oblika menja obliko in tudi Zemlji je zapisano, da spreminja svoj obraz.

Vendar kadar se tvoja planina zravnva z zemljoi, kadar tvoja reka odloči, da si izbere novo strugo, kadar tvoja rodno vas pogoltne zemlja, kadar se tvoj dom spremeni v pesek, kadar se del tvojega ljudstva pogreznje v prah in pepel, in kadar izgine

zaprepaščenosti in žalosti nad nesrečo, ki je zadala Črno Goro. Razkosana ljubezen človeštva se je ponovno združila v eno samo veliko ljubezen, kateri je bila človeštvu namenjena z nastankom zemlje. Potresla se je zemlja, oživele so duše, razširila so se srca, umolknila je politika, in naenkrat je denar dobil svoj pravi smisel: za dobrobit Črne gore so se odprle državne blagajne tujih zemelja in skromne denarnice revnih na vseh straneh sveta.

V tej strašni tragediji, ki je tisto lepoto katero so vzljubili milijonski turisti in razglasili po svetu, zrušila v grob, je zažarel plamen bratske ljubezni. Oči, ki so to grubo ljubile, roke, ki so je negovala so umrle. Zemlja, ki jim je bila mila v življenju, prst, ki so je napolnili s svojo krvjo, jih je na skrivnosten način sprejela k sebi.

Stresla se je zemlja, da bi se zganila duša.

Pavla Gruden

tisočletna podoba kulture iz davne civilizacije, ki je nekdaj gradila spomin, da bi kot taka živila u tvoji dobi, je umrl neprecenljiv del tvoje oziroma naše dedičine.

Danas vsi narodi Jugoslavije, doma in po svetu, in vsi ostali narodi povezani v

KATASTROFALNI POTRESI V Crnoj Gori

Vrsta potresov na južnem Jadranu je takoreč porušila vsa cvetoča mesta v Črnogorskem Primorju.

Poleg neprevenljive materialne škode je potres zahteval tudi nad 200 življenj, na stotine ranjenih in nad 80 tisoč ljudi je ostalo brez strehe. Uničene so vse komunikacije, ostali so brez pitne vode, električne itd.

Ne bi poročali na dolgo in široko, ker o tem ste obveščeni preko časopisov, radia, televizije in drugih virov. Hotel bi le povdariti, da so vsi narodi Jugoslavije organizirali in dali vse sile za hitro pomoč da oblažijo rane ponesrečencem. Ravn tako so v Sydneyu, kot povsod v Avstraliji vse organizacije in vsa društva narodov iz Jugoslavije stopili v akcijo za nabirkovo denarja v pomoč ponesrečencem v Črni gori.

Tudi federalna vlada je tokrat velikodušno na pomoč, ministrski predsednik Mr. Frazer je generalnemu konzulu SFRJ v Melburnu izročil ček za 100 tisoč dol.

Poleg tega so ponudili brezdomcem vselitev v Avstralijo po hitrem postopku.

Protekelo sredo 18. 4. so se zbrali v prostorih Jugala zastopniki vseh društev in klubov, kjer je bil formiran osrednji odbor, ki bo vodil nabiralno akcijo. Predstavnik Stopanske Banke Aco Spoa je stopil v zvezo z National Bank in Commonwealth Bank, katere bodo ves nabran denar telegrafsko pošljale denar v Jugoslavijo in to brezplačno, brez običajnih tarif. Zrakoplovna družba JAT je ponudil brezplačen prevoz za nabran material, ki bi ga nabrali v Avstraliji, tako zdravila, obleke, odeje, šotorska krila itd. Nabiralni

akciji so se pridružile tudi druge etničke skupine in to preko etničnega radia, tako je bil prav lep odziv, ko sem

slučajno v četrtek zjutraj poslušal italijansko oddajo Pino Bosija, me je iznenadil njihov apel in odziv poslušalcev.

Tako so danes vsi narodi Jugoslavije in vsi ostali narodi v svetu povezani z nami. Vendar smo enkrat stopili skupaj in odprli svoja srca, pokazali solidarnost in humanost ter z bratsko ljubezni priskočili na pomoč ponesrečencem.

UGODNE CARINSKE SPREMEMBE

LJUBLJANA

Jugoslovanski zvezni izvršni svet je izdal načrt zakona o dopolnitvah carinskega zakona, ki je bil v sedanji obliki sprejet 1976. leta, vendar paje vsakdanja praksa pokazala, da je nekatere odredbe potreben poenostaviti, da bi delo carinskih organov bilo hitrejše in enostavnejše.

Osnutek zakona

predvideva precej novih olajšav, tako za posameznike

kot tudi za nekatere podjetja,

precej pa bo novega tudi pri

prodaji zaplenjenih avtomobilov in blaga.

Za osnovne organizacije

dela na področju zdravstva,

znanosti in kulture, je dosedaj

veljala odredba, da olajšave za

uvožene stroje, naprave in

rezervne dele veljajo samo v

primeru, da je to predvideno z

mednarodnimi pogodbami.

Postopek je bil pogosto precej

zapleten in novi vačrt zato

predvideva, naj bi za takšne

predmete carine ne plačevali,

če v Jugoslaviji takšnih

strojev in naprave ne

izdelujejo, omenjene

ustanove pa jih nujno

potrebujejo za normalno

opravljanje svoje dejavnosti.

Zaplenjeno blago vseh

vrst so do sedaj prodajali

izključno na carinskih

licitacijah, v bodoče pa naj bi

to opravljala podjetja, ki bodo

z zveznim zakonom

pooblaščena za takšno

dejavnost. Zaplenjene automobile bi po tem predlogu prodajali s posredovanjem avto-meto zvez, ki bi tako pridobljena sredstva, po odbitku vseh stroškov, nakazovale v zvezni proračun, podoben postopek pa bo veljal tudi za drugo carinsko blago.

Zdomci, ki se dokončno

vračajo v domovino, lahko po

sedanjih predpisih uvažajo

predmete za gospodinjstvo

brez plačila carine, če so ti

predmeti rabljeni. Včasih pa

je izredno težko ugotoviti, če

so takšni predmeti rabljeni ali

ne in po predlogu zakona bi

brez plačila carine lahko

uživali tudi nove predmete za

gospodinjstvo.

Nove olajšave pa so

predvidene tudi pri uvozu

predmetov, ki jih posameznik

potrebuje za opravljanje

obrtni in kmetijske

dejavnosti; takšne predmete

pa bodo morali uvoziti v letu

dni po povratku, doseglo je

veljalo šest mesecev. V načrtu

so ti predmeti imenovani

gospodarski inventar,

podrobnejša obrazložitev pa

pravi, da so to predmeti, ki so

potrebni za opravljanje poklica

z osebnim delom. Prevozno

sredstvo je gospodarski

inventar, če je oseba

avtoprevoznik.

V bodoče bo oproščen

carine tudi potrošni material,

ki ga iz tujine pošiljajo na

posamezne mednarodne

MAKSIM GASPARI:
JURJEVO

predvideva, da se bo kot prekšek štelo tudi netočno prijavljanje podatkov pri izvozu blaga in ne samo pri izvozu, kot doselej.

In končno, carinski zakon naj bi vsako leto "popravljali". Na osnovi tekočih poprečnih cen na tujih tržiščih naj bi tudi odrejali carinske osnove za blago, ki prihaja v Jugoslavijo.

Novice in zanimivosti

LJUBLJANA

Podpredsednik slovenske vlade Zvone Dragan je sprejel na razgovor generalnega direktorja za proizvodnjo motorjev firme Koeckner-Humboldt-Deutz AG g. Schultz.

Razgovor se je nanašal na nadaljnje sodelovanje med TAM in firmo KHD na področju proizvodnje motorjev. Z novimi pogodbami bo razširjen dosedanji program medsebojnega poslovnega sodelovanja.

LJUBLJANA

Ljubljani je bil generalni direktor švedskega podjetja Atlas Copco, Tomo Washmeister s sodelavci. Gostje so seznanili predsednika slovenske vlade s pripravami za gradnjo nove tovarne pnevmatičnih strojev, ki jo bodo zgradile Slovenske zelezarne v Ravnah v sodelovanju z Atlas Copco in Univerzalom iz Beograda. Sporazum o financiranju izgradnje in bodočem sodelovanju so švedski in jugoslovanski partnerji že podpisali.

LJUBLJANA

Na letosnjem spomladanskem sejmu v Leipzigu so delovali organizaciji Rašica iz Slovenije podelili zlato medaljo za model Renata iz kolekcije kreatorki Anke Selan. Rašica je letos na sejmu v Leipzigu dobila že sedmo zlato medaljo, tokrat za model, ki je namenjen

rekreaciji in aktivnostim v prostem času.

MOSKVA - Ljubljanska Drama je med štirinajstdnevnim gostovanjem v Sovjetski zvezni v moskovskem gledališču Majakovskega predstavila svojega Moliera "Scapinove zvijače" in "Improvizacije v Versaillesu", ki so bile očitno pravi ključ do moskovskih gledalcev. Razprodana dvorana gledališča Majakovskega, ki ima 1200 sedežev, je namreč zelo toplo sprejela ljubljansko predstavo. Ansambel ljubljanske drame je odpotoval v Tbilisi, kjer so gledalci iz pobratenega mesta Ljubljane tako kot v Morski predstavili svoje uprizoritve Krleže, Ibsna in Moliera.

Velika in lepa dvorana moskovskega gledališča Majakovskega je bila nabito polna tudi, ko so Ljubljanci gostovali z "Gospodo Glembajevi" M. Krleže ter, ko so predstavili Ibsnovega "Malega Eyolfa".

Gledališča?

IMALISU JEDNO DRUGO

Prodornim piskom voz je označio vrijeme polaska, njih dvoje su se držali za ruke, gledali se s puno čežnje, kao da su želili da vječito zapamte detalje tog rastanka, crte dragog lika.

Jedno su najmlađe želili, reći "zbogom".

Voz je lagano polazio, on to nije primjećivao, ponovo je voz označio polazak i on se našao na stepenicama vagona koji ga je ponio daleko od nje, njegove Milene.

Niko ga nije pratio sem nje, nikoga ni jedno ni drugo nisu imali ratni je vihor zavejao tragove njihovih najdražih.

Odrasli su u domu za ratnu siročad, postali su djeca slobode po kojoj je on i dobio ime.

Govorio joj je vratit ču se, da joj kaže čekaj me, činilo mu se to besmislenim i suvišnim.

Voz ga je nosio u tudinu, gledao je mjesto gde je ostala Milena sve dotele dok je primjećivao i malu crnu tačku.

Istog momenta osjetio je potrebu da joj piše, da joj kaže da preživljava najteže trenutke svog života.

Osjetio je kajanje u dubini duše, zašto je tako odlučio, odlučio da ode, da nešto s teke i da se vrati.

Ne izdržati do kraja, bilo bi kukavički a da živi bez nje, to je ubitačno.

Stigao je u tuđinu njemu tako nepoznatu i odvratnu, teško je podnosio samoču, ali njihova zajednička fotografija odnosila ga je u dane njihove sreće, noću je opet bio s'njom, snovi su nadoknadivali izgubjeno.

Težak rad i brižno šteden novac učinili su njegove nade i snove ostvarljivim.

Pisao joj je, još samo malo pa će mo ponovo biti zajedno, a Milena mu je prenosiла sva svoja osjećanja, hrabriла ga i radovala čestim pismima.

Po ko zna koji put ponoć ga je zatekla nad slikom dragog bića nad pismima tim svjedocima iskrene ljubavi.

Umor ga je savladao i sam ga ponio njoj, išla je prema njemucijetnom livadom, u bijeloj haljinici, sva božanstvena, čedna, kao i ranije dok je on bio pored nje.

išla je prema njemu rašireni ruku, došla je tako blizu da je osjetio njen topli mirisni dah na svom obrazu.

Tog se trena probudio, bio je nezadovoljan a u isti mah i sretan što je taj san bio tako lijep kakvog će ga se sječati kroz ceo svoj život.

Suhim rukama protrljao je lice i ustao da pripremi sebi neko osvježenje, skuhao je kafu i donio je na mali stolić pored kreveta, tražio je još nešto, ali ni sam nije znao šta,

tu je bilo sve što je potrebno za njega, sledećeg trenutka sjetio se za čim je trčao, za još jednom šaljicom, Milena je bila u njegovim mislima, uhvativši sebe otsutnim počeo je zviždukati njihovu najdražu pjesmu a kao refren dodaо je; "I to će biti jednoga dana".

Bio je to zadnji radni dan u tijednu, čitav dan je razmišljao o snu prethodne noći tek ga počeo hvatati strah, pitao se: Šta može da mu doneše taj san?

Nikada ranije nije je sanjao u bijeloj haljinici, uvijek je bila u njegovim snovima u onom istom što je imala.

Dan mu se učinio dug kao godina, jedva je čekao da se nade u svom samačkom stanu, tamo gdje su njegovi snovi, njegov život.

Prilazeći poštanskom sandučetu, već je iz daleka viđao da ima nešto za nejga.

Nije bilo dileme ko mu piše, znao je, ko bi drugi osim njegove Milene, a vrijeme je da mu stigne pismo.

Imao je u rukama pismo, nepoznat rukopis a ime pošiljaoca izostavljeno, žureći da se skloni, našao se u svojoj sobi, pismo je već otvorio dok je prešao kratak put, iznenaden naslovom "Dragi nepoznati prijatelju" prvo je preleptio pogledom stranicu nebili negdje pročitao njeni imeni, vratiti se pogledom na početak pisma a kome je doslovno pisalo:

"T' mada te ne poznajem saosjećam u tvom bolu i teško mi je što ti moram istinu reći, da je tvoja Milena izgubila život u saobraćajnoj nesreći.

Sve što smo mogli dozнати to je i koga ima, bilo je u njenom džepu, tvoja adresa i fotografija, pretpostavlja se da nikog od rodbine nije imala."

Osjetio je oštar bol, nešto poput strijele koja mu je parala srce, svu težinu neba na svojim plećima.

Da, to je dar njegove sudsbine, njegovog vječitog neprijatelja.

Ko zna koliko je puta pročitao sadržaj tog tužnog pisma ali nikad nije mogao pročitati ono što je u tom času želio.

Teško je vjerovati u okrutnu istinu, u istinu da za njega život više nema svrhe, nema efekta, nema nje, njegove najdraže, svega onog što mu je život činilo sretnim.

Jutro ga je našlo na ulici, teturajući teškim umornim koracima ulicom tuđeg grada, da je bar imao reći nekom kako mu je, da s'nekim podijeli bolm, ne, nema nikog, a ko bi ga i slušao, nije stranca, samog na ulici dok svi drugi provode u miru neradni dan.

Da su bar suze mogle da odnesu deo njegovog bola

koji mu je zarobio srce. Ništa mu više nije trebalo, spremao se da pade, da vidi zemlju koja skriva sve njegovo, njegovu ljubav.

Tražeći dokumente preturao je po koferu, u tom momentu ispadao mu pred oči njihove burme, ti tako njemu do juče dragi predmeti, koji su trebali da mu donesu najveću radost, zadavali su mu neopisiv bol.

Sklopio je oči pred njima, vraćajući ih u kutiju pomislio je: Šta će mu sad to, ali ipak

stoga nije ni osjećao da su mu koljena isječena.

Ortgro se glas iz srca, čije je otkucaje osjećao u ustima.

Zvao ju je: Milena došao sam,

Odzvanjao je zov koji mu se vraćao u pustom groblju, a on je pretraživao džepove, dok je tražio posljednji poklon s'leđa mu je prišao nepoznati čocjak, upitavši ga šta ovde radi tako rano? Rano ponovio je i dodao, nije rano već je kasno, a u tom momentu njihove burme našle su mu se u rukama.

Pridošlica je pogledao u sadržaj njegove šake, bilo mu je jasno o čemu se radi, samo ga je želio upitati odakle je došao, jer je bilo očito da se ne radi o mještaninu.

Odgovor je uslijedio otsječno, došao sam otuda gdje nikad nisam trebao da odem, ko si ti čovječe i šta hoćeš od mene, nastavio je ne predahnuvši.

Ovde u blizini ja radim, ja sam klesač, pogledao ga je pažljivije dok ga je promatrao, klesač je zamolio Slobodana da pade s'njim da bi malo porazgovarali, teško ga je bilo odvojiti i udaljiti od groba u kome je sve ono što je imao, ipak je poslušao.

Krenuli su, više je klesač nosio Slobodana nego je išao na sopstvenim nogama.

Ušli su u prostoriju čija je unutrašnjost bila isto tako tužna kao i ono što se nalazilo u blizini nje, svježa humka, groblje.

Dok je voz kloparao, putnici su se divili ljepotama tih predjela.

Pitati nije trebalo, gdje je za njega ta ljepota koju svi vide. Gdje je to što je do skoro plijenilo njegovo srce, širilo njegove zjene?

Sada je sve bilo preplavljeni tugom iz koje je strčao bol.

Vrijeme je i voz je stigao na njegovu posljednju stanicu, teškim koracima uputio se prema izlazu, neprimjećujući ništa oko sebe.

Žureći išao je istom ulicom kojom je prošao prije dvije godine za razliku, tada pored svoje Milene a sada sa saznanjem da je sudsina uništila bit njegovog života.

Što se više približavao groblju, svi njegovi udovi postajali su olovno teški, još samo tri, četiri koraka dijelili su ga od njene humke, noge su mu klecale, neizdržajući težinu bola koju su nosile, posrušuo je i pao na koljena svom težinom iscrpljenog tijela, na sitno istuckani kamen, oštar poput stakla.

Bol veći od onog u njegovom srcu nije postojao,

pažljivije i mirnije klesač je saviao hartiju, tu mučnu tišinu narušio je Slobodanov isprekidani jecaj po kome nije bilo teško zaključiti da je dugo plakao, i tihim i drhtavim glasom reče: Nije to sve.

Podigavši pogled, domaćin je bio suočen sa čovjekom koji nije imao snage da govori, u tom času rukom je pokazao da hoće nešto da napiše.

Sklopio je oči za trenutak, nebili uspio zadržati suze

koje su navirale, kojim on više nije bio gospodar, ni to nije umanjilo bol, Milenin lik je postao mrena njegovih očiju.

Razvijajući hartiju, dok su mu ruke drhtale poput poslednjeg lista na mokroj grani pozne jeseni, u glavi su mu bili stihovi koje je kao poslednji dar želio pokloniti njoj.

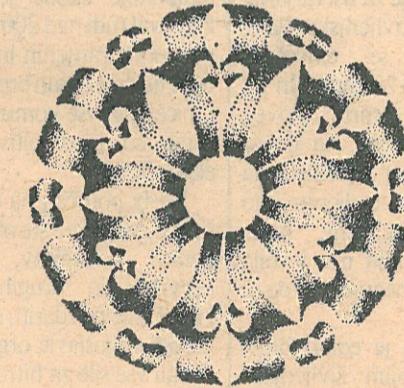
"Milena, sa tvojom smrću Nestaše života dva, Studena stijena Iznad glave tvoje To sam, voljena ja. A ko pečat njihove velike ljubavi, kanuše dvije krunpe suze, kao dokaz njegovog neizmjernog bola.

Štefa Vanovac S.A.

SAN I JAVA

Neznam dali je to San ili Java,
Neznam dali sam mrtav ili duša spava,
Neznam dali je ovo život što na zemlji se provodi,
Ili mi možda mrtva duša u visini lebdi.
A sve ovo saznatim mučim se već dugo,
Samo uzalud, jer ne proživjeh ni jedno ni drugo.
Ali, ako život je što na zemlji se provodi,
Još uvijek u oduševljenje me ne dovodi,
A ako mrtva je duša što lebdi uvisini,
Žao mi što bar malo na zemlji ne poživi,
Zato neznam dali je to San ili Java,
Neznam dali sam mrtav ili mi duša samo spava!?

A.G. Marčok

VEĆNA LJUBAV!

Već dugo nije osjećao potrebu da bilo šta kaže, a sad mu se javila želja, pogledao je domaćina, i preko oporog bola koji mu je harao cijelim bićem progovorio je: Ti si

Što se više približavao groblju, svi njegovi udovi postajali su olovno teški, još samo tri, četiri koraka dijelili su ga od njene humke, noge su mu klecale, neizdržajući težinu bola koju su nosile, posrušuo je i pao na koljena svom težinom iscrpljenog tijela, na sitno istuckani kamen, oštar poput stakla.

Bok je domaćin tražio

parče čiste hartije, da bi pribeležio podatke, Slobodan je prikupljaо posljednji atom snage, da bi rekao kako se zvala i kad je umrla osloba kojoj je to namijenjeno.

Upisavši pažljivo, još

OPROSTI

Oprosti mi...
Što sam te upoznala,
Oprosti mi,
Što sam ti dala
Onaj poljubac mali.

Sve je to bilo glupo,
Sve je to bilo u magli,
Sve je to bilo u šali.

Oprosti za onaj
Poljubac mali,
Koji ti dušu zarobi...
Zagrlji toplu letu
Koje te čeka...
Ne tuguj sam u sobi.

Bila sam onaj...
Cvetić mali
Na prolećnoj grani,
Koji se suncu raduje
i plodnim mirisom
Oporno ga miluje.

Dana Vuković